

Van school naar gemeenschaps gebouw

Door: **Bouwstenen voor Sociaal**

Eind 2025 opende het VMBO Trivium College in Amersfoort haar deuren voor de buurt. Een belangrijke ontwikkeling, die volgens wethouder Willem-Jan Stegeman navolging verdient.

Dat een school haar deuren voor de buurt opent, is geen vanzelfsprekendheid. Scholen kunnen dat zelf bepalen. Als ze hun gebouw open willen stellen voor de buurt, vraagt dat extra beheer. Voor een school wordt het dan al snel ingewikkeld.

Meer zorg voor elkaar

Pam van der Graaf, afdelingshoofd volwassenen Maatschappelijke Ontwikkeling bij gemeente 's-Hertogenbosch, vindt dat jammer. “We hebben hier wijken waar weinig ruimte is om elkaar te ontmoeten of samen iets te ondernemen. We willen dat wél bieden. Dat is van belang voor de zelfredzame samenleving. Als gemeenschappen elkaar ontmoeten en samenwerken, kunnen ze ook beter voor elkaar zorgen en is er minder vraag naar professionele hulp. Dat is ook van belang in verband

met het personeelstekort en de stijgende kosten van die hulp.”

Gaat niet vanzelf

Pam vervolgt: “Vorig jaar kwam er bij ons ineens een schoolgebouw vrij en dat bood de gemeente de kans de ruimte opnieuw in te delen. Zo ontstond het Huis van de Wijk: een gebouw in de wijk, voor de wijk en open voor de wijk; met een school erin. Het idee was dat gebruikers zouden samenwerken en elkaar versterken. De gemeente zorgde voor het dagelijks beheer. In de loop van de jaren hebben we gezien dat dat niet vanzelf gaat. Je kunt het als gemeente faciliteren, maar als er geen intrinsieke motivatie is, blijf je trekken aan een dood paard.”

Allemaal meebewegen

Nu werkt 's-Hertogenbosch wijkgericht, met welzijnswerkers uit de wijk zelf. Pam: “Zij gaan op zoek naar inwoners die wat willen. Met de wijkmanager proberen ze dat dan voor elkaar te krijgen. Het is wel constant meebewegen en soms ook kaderen, want je moet met de hele gemeenschap rekening houden. En soms werkt het ook niet. Het kan zijn dat over drie jaar blijkt dat het toch weer anders moet en dat een

school geen logische plek is voor de buurt om samen te komen. De naam van het gebouw kan ook het verschil maken. Noem een gebouw geen school als je wilt dat de buurt daar binnenkomt. Als je overal afgesloten ruimtes hebt of als er alleen ruimte is voor het normenkader van de school, creëer je afstand. Dat helpt niet om de gemeenschap binnen te krijgen.”

Wijkverbondenheid

Ook Utrecht zet in op meervoudig gebruik van ruimte in scholen. Floor Dil, opgavemanager onderwijshuisvesting bij deze gemeente: “Bij nieuwe scholen in uitbreidingswijken hebben we meer mogelijkheden om met schoolbesturen afspraken te maken. Maar ook in bestaande wijken willen we dat de gebouwen goed worden gebruikt. Over het algemeen gaat dat redelijk goed. Vooral bij scholen die met de wijk verbonden zijn. Zij stellen hun ruimte dan bijvoorbeeld ter beschikking aan activiteiten voor de wijk. Zo worden in verschillende wijken lege lokalen ingezet als ouderlokaal.”

Trivium College Amersfoort

Opening deuren Trivium, Tjitske spreekt

Pam van der Graaf, afdelingshoofd volwassenen Maatschappelijke Ontwikkeling, gemeente 's-Hertogenbosch

Floor Dil, opgavemanager onderwijshuisvesting, gemeente Utrecht

Tjitske Bergsma, schooldirecteur VMBO Trivium College

Herschikkingsgesprekken

Floor: “De snippers in de overmaat van ruimte laten we voor wat het is. Gaat het om grote delen van een gebouw of als we de ruimte voor iets anders nodig hebben, dan maken we er een punt van. We gebruiken de ruimtenorm als meetlat. Als er structureel meer ruimte in een wijk is, dan gaan we met de schoolbesturen gezamenlijk in gesprek. We noemen dat een herschikkingsgesprek. Dat hebben we ook zo opgenomen in ons Integraal Huisvestingsplan. Deze gesprekken lopen nu en er worden plannen gemaakt voor schuifbewegingen, bijvoorbeeld in Overvecht. Op deze manier proberen we in goed overleg met scholen de ruimte beter te benutten. Daarbij houden we ook de spreiding van de scholen goed in de gaten.”

Organisatorisch samen

“We hebben in Utrecht een Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor onderwijs en meerjarenprogramma's (MSP's) voor al het andere maatschappelijke vastgoed, waaronder sport, welzijn en cultuur”, vertelt Floor verder. “Onderwijs heeft een eigen IHP, omdat dat heel anders is geregeld en een eigen financiering en dynamiek heeft. Wel is het bij de vastgoedafdeling ondergebracht. En juist bij overkoepelende thema's, zoals verduurzaming en meervoudig ruimtegebruik, werkt dat heel goed.”

“Soms moet je wat huiver wegnemen

Niet zomaar samenvoegen

Floor: “Soms zijn kleine scholen echt onderdeel van een buurt. Die moet je niet zomaar samenvoegen met een andere school. Je moet kijken welke rol de school voor de buurt vervult. Soms moet je wat huiver wegnemen. Docenten vinden het soms lastig een ruimte anders terug te krijgen dan ze deze hebben achtergelaten. Dan staat de prullenbak bijvoorbeeld op een andere plek.”

Eigen initiatief

Schooldirecteur Tjitske Bergsma van het VMBO Trivium College in Amersfoort heeft daar geen last van. Ze wachtte ook niet tot de gemeente bij haar langskwam, maar nam zelf het initiatief om de deuren van haar school voor de buurt te openen. “We vinden het zonde als een gebouw zoveel leeg staat, maar hebben ook niet de capaciteit om dat dubbele gebruik te regelen. Daarom hebben we samen met partners een beheerstichting opgezet: Stichting De Koppeling, die buiten schooltijd het gebouw exploiteert, om te beginnen gratis. We hebben subsidie aangevraagd, stelden een kwartiermaker aan en zijn klein begonnen met diners, waarbij leerlingen en

buurtbewoners samenkomen en families kunnen sporten.”

“It takes a village to raise a child,” citeert Tjitske, “vooral bij kwetsbare groepen. We staan in een wijk die aandacht nodig heeft en het is voor zowel onze leerlingen als de buurt van betekenis als we ons met die wijk bezighouden.”

Ook voor de buurt openen

Dat het gebouw voor iedereen open staat, speelde al een rol in het ontwerp van het VMBO Trivium College. Tjitske: “We zijn begonnen met de vraag: ‘Wat wil je uitstralen als school?’ Je ziet bij oude schoolgebouwen vaak dat het allemaal kleine lokaaltjes zijn. Dat is niet heel uitnodigend. Ons gebouw is licht en open, wat uitnodigender oogt. Ook hebben we bij binnenkomst meteen de kantine. Dan hoef je niet eerst overal doorheen om ergens te komen. De buurtdiners zijn daar ook. Mensen die daar komen eten, kunnen ook zo het gebouw inlopen.”

“Zonde als een gebouw zoveel leeg staat